JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
ANTONIO SAGGIO
8 päivänä heinäkuuta 1999 *

I Johdanto

1. Tämä valitus koskee yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-70/92 ja T-71/92, Florimex ja VGB vastaan komissio, 14.5.1997 antamaa tuomiota. [1] Tällä tuomiolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi 2.7.1992 tehdyn komission päätöksen, jolla komissio hylkäsi Florimex BV:n (jäljempänä Florimex) ja Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijproductenin (jäljempänä VGB) 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) [2] (jäljempänä asetus N:o 17) 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti tekemät kantelut.

Kantelut koskivat Alankomaiden oikeuden mukaan perustetun koristekukkien ja -kasvien viljelijöiden osuustoiminnallisen yhdistyksen Coöperatieve Vereniging De Verenigde Bloemenveilingen Aalsmeer BA:n (jäljempänä VBA) sääntöjä. Kanteluissa väitettiin erityisesti, että EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa (josta on tullut EY 81 artiklan 1 kohta) oli rikottu, koska VBA:han kuulumattomien tavarantoimittajien oli maksettava maksu päästäkseen osuuskunnan tiloihin ja voidakseen suoraan toimittaa tuotteitaan näissä tiloissa toimiville jälleenmyyjille.

2. Muistutan, että EY:n perustamissopimuksen 42 artiklan mukaan (josta on tullut EY 36 artikla) maataloustuotteita koskevat yhteistoimintajärjestelyt kuuluvat EY:n perustamissopimuksen kilpailusääntöjen soveltamisalaan "vain siltä osin kuin neuvosto — — määrittää".

Tiettyjen kilpailusääntöjen soveltamisesta maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan 4 päivänä huhtikuuta 1962 annetussa neuvoston asetuksessa N:o 26 [3] (jäljempänä asetus N:o 26) säädetään seuraavaa: "Perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta sellaisiin — — sopimuksiin, päätöksiin ja menettelyihin, jotka kuuluvat olennaisena osana kansallisiin markkinoihin tai jotka ovat tarpeen perustamissopimuksen 39 artiklassa [josta on tullut EY 33 artikla] esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Sitä ei sovelleta sellaisiin yksittäisen jäsenvaltion maataloustuottajien, tuottajien yhteenliittymien tai tällaisten yhteenliittymien muodostamien yhteenliittymien sopimuksiin, pää-

* Alkuperäinen kieli: italia.

1 — Kok. 1997, s. II-693.

2 — EYVL 1962, 13, s. 204.

3 — EYVL 1962, 30, s. 993.

töksiin ja menettelyihin, jotka koskevat maataloustuotteiden tuotantoa tai myyntiä taikka maataloustuotteiden yhteisten varastointi-, käsittely- tai jalostuslaitosten käyttöä sikäli kuin niihin ei sisälly velvoitetta noudattaa määrättyjä hintoja, jollei komissio totea, että kilpailu tällöin estyy tai että perustamissopimuksen 39 artiklassa mainittujen tavoitteiden saavuttaminen vaarantuu" (2 artiklan 1 kohta).

II Tosiseikat, joihin yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio perustuu

3. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion 1—51 kohdassa on esitetty yhteenveto käsiteltävänä olevaan riita-asiaan johtaneista tosiseikoista. Tarkastelen seuraavassa ainoastaan niitä tuomion osia, joilla on merkitystä valitusta tutkittaessa.

Yritykset, joita asia koskee[4]

4. VBA edustaa yli 3 000:ta yritystä, joista enemmistö on alankomaalaisia ja pieni vähemmistö belgialaisia. VBA järjestää omistamissaan tiloissa Aalsmeerissa kukkaviljelytuotteiden, erityisesti tuoreiden leikkokukkien ja huone- ja puutarhakasvien huutokauppoja. VBA:n laitoksia käytetään pääasiassa huutokauppojen pitämiseen, mutta osa sen tiloista on varattu vuokrattaviksi liiketiloiksi, jotka on tarkoitettu tuotteiden tukkukauppaan. Vuokralaiset ovat ennen kaikkea leikkokukkien tukkumyyjiä, mutta pieni osa heistä on huonekasvien jälleenmyyjiä.

5. Florimex on Aalsmeerissa toimiva kukkakauppayritys. Se tuo maahan kukkaviljelytuotteita muista Euroopan yhteisön jäsenmaista ja kolmansista maista jälleenmyydäkseen ne ennen kaikkea tukkumyyjille, joiden kotipaikka on Alankomaissa.

6. VGB on yhdistys, johon kuuluu lukuisia kukkaviljelytuotteiden tukkumyyjiä, joista yksi on Florimex. Sen tavoitteena on ajaa kukkaviljelytuotteiden tukkukaupan etuja Alankomaissa ja olla neuvottelukumppanina viranomaisten ja huutokauppayritysten kanssa.

4 — Tuomion 1—6 kohta.

VBA:n säännöt [5]

7. VBA:n sääntöjen 17 kohdassa velvoitetaan sen jäsenet myymään tuotteensa osuuskunnan tiloissa järjestettävissä huutokaupoissa. Jäseniltä kannetaan maksu tai komissio VBA:n tarjoamista palveluista. Vuonna 1991 tämä maksu oli 5,7 prosenttia myyntituloista.

VBA:n tiloissa toimivien jälleenmyyjien suorien hankintojen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta ilmenee, että VBA:n huutokauppasäännöissä oli 1.5.1988 asti sääntöjä, joilla kiellettiin VBA:n tilojen käyttö kukkaviljelytuotteiden toimituksiin, ostoihin ja myynteihin, jos näitä tuotteita ei huutokaupattu sen huutokaupoissa. Käytännössä VBA antoi luvan tällaisia tuotteita koskevalle kaupalliselle toiminnalle, mutta ainoastaan, jos oli kyse tietyistä vakiosopimuksista, joita kutsuttiin nimellä "handelsovereenkomsten" (kauppasopimukset), joilla VBA antoi määräämillään ehdoilla joillekin jälleenmyyjille mahdollisuuden myydä ja toimittaa sen hyväksymille ostajille muissa hollantilaisissa huutokaupoissa hankittuja kukkaviljelytuotteita tai myydä ulkomaisia kukkia, jos ne maksoivat tästä maksuna 5 prosenttia tuotteiden arvosta. Lisäksi VBA antoi sen tiloissa toimiville jälleenmyyjille luvan ostaa tuotteita muuten kuin VBA:n välityksellä, jos ne maksoivat tästä maksuna 10 prosenttia tavaran arvosta.

Komission vuonna 1988 tekemä päätös [6]

8. Vuonna 1982 Florimex teki asetuksen N:o 17 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kantelun, jotta komissio toteaisi, että VBA on rikkonut ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklaa ja 86 artiklaa (josta on tullut EY 82 artikla) siltä osin kuin on kyse VBA:n säännöistä, jotka koskevat sen tiloissa toimivien jälleenmyyjien hankintoja.

9. VBA pyysi 5.11.1984 komissiolta asetuksen N:o 17 2 artiklassa tarkoitettua puuttumattomuustodistusta tai asetuksen N:o 26 2 artiklassa tarkoitettua sille myönteistä päätöstä tai ainakin perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua poikkeuslupapäätöstä erityisesti sen sääntöjen, huutokauppasääntöjen, kauppasopimusten, liiketilojen yleisten vuokraehtojen sekä komissioiden ja maksujen suuruuden osalta.

10. Komissio teki 26.7.1988 ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisesta

5 — Tuomion 7—14 kohta.

6 — Tuomion 15—18 kohta.

menettelystä päätöksen 88/491/ETY (IV/31.379 — Bloemenveilingen Aalsmeer)[7] (jäljempänä vuoden 1988 päätös). Komissio toteaa päätöksen päätösosassa seuraavaa:

"1. Sellaiset VBA:n tekemät ja komissiolle ilmiannetut sopimukset, joiden mukaan VBA:n tiloissa toimivat jälleenmyyjät ja näiden tavarantoimittajat eivät saaneet sellaisten kukkaviljelytuotteiden osalta, joita ei ollut ostettu VBA:n välityksellä, ainakaan 1.5.1988 asti

a) neuvotella tällaisista tuotteista eivätkä toimittaa niitä VBA:n tiloissa muutoin kuin VBA:n luvalla ja sen asettamilla ehdoilla;

b) varastoida tällaisia tuotteita VBA:n tiloissa, elleivät ne olleet maksaneet sen asettamaa maksua,

ovat ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastaisia.

VBA:n tiloissaan toimiville jälleenmyyjille asettamat maksut, joilla pyritään estämään VBA:n laitosten väärinkäyttö (10 prosentin ja 0,25 NLG:n suuruiset maksut), sekä VBA:n ja jälleenmyyjien tekemät kauppasopimukset, sellaisina kuin ne on ilmiannettu komissiolle, ovat myös kyseisen artiklan vastaisia.

2. ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan mukainen poikkeuslupahakemus, joka koskee 1 kohdassa mainittuja sopimuksia, hylätään."

Vuoden 1988 päätöksen jälkeen sääntöihin tehdyt muutokset[8]

11. VBA kumosi nimenomaisesti 1.5.1988 alkaen ostovelvoitteita ja tavaroiden vapaan hankinnan rajoituksia koskevat säännöt ja maksujärjestelmän mutta otti niiden sijasta käyttöön käyttömaksun (facilitaire heffing). Tätä järjestelmää, jota on useaan kertaan muutettu komission esitysten mukaisesti, sovelletaan VBA:n tiloissa toimivien jälleenmyyjien suoriin hankintoihin ja niihin myynteihin, jotka toteutetaan käyttämättä osuuskunnan välityspalveluja.

7 — EYVL L 262, s. 27.

8 — Tuomion 19—23 kohta.

Edellä mainitulla käyttömaksujärjestelmällä on seuraavat piirteet:

a) Maksun suorittaa tavarantoimittaja eli henkilö, joka tuo itse tuotteet huutokauppatiloihin, tai yritys, joka on antanut valtuutuksen tätä varten. Tavarantoimitusta valvotaan tilojen sisäänkäynnillä. Tavarantoimittajan on ilmoitettava tuotujen tuotteiden lukumäärä ja laatu, muttei niiden määränpäätä.

b) Maksun määrä perustuu toimitettujen varsien (leikkokukkien osalta) tai kasvien lukumäärään.

c) Maksu, jota tarkistetaan vuosittain, vahvistettiin 1.5.1991 tietynsuuruiseksi kasvin tyypin tai leikkokukkien lukumäärän mukaan.

d) VBA määrää edellä mainitut maksut yksittäisten tuoteluokkien keskimääräisten, edeltävänä vuonna toteutuneiden vuosihintojen perusteella.

e) VBA:n mukaan kunkin luokan keskimääräiseen vuosihintaan sovelletaan noin 4,3 prosentin korjauskerrointa; hinnan on kuitenkin oltava tuotteiden myyntiä koskevien sääntöjen mukainen; tavarantoimittajat voivat maksaa 5 prosentin maksun edellä kuvatun järjestelmän soveltamisen sijasta.

f) Liiketilojen vuokralainen, joka tuo tavaroita VBA:n tiloihin, vapautetaan käyttömaksusta, jos hän on ostanut kyseiset tuotteet jostakin toisesta yhteisön kukkahuutokaupasta tai jos hän on tuonut tuotteet Alankomaihin omaan lukuunsa, edellyttäen että hän ei jälleenmyy niitä jälleenmyyjille huutokauppatiloissa.

12. Lisäksi VBA poisti 29.4.1988 päivätyllä kiertokirjeellään 1.5.1988 alkaen kauppasopimuksissa siihen asti olleet rajoitukset, erityisesti hankintalähteitä koskevat rajoitukset. Tämän jälkeen käytössä oli kolmenlaisia kauppasopimuksia, joita käytettiin hieman eri tilanteissa (sen mukaan, vuokrasiko tavarantoimittaja liiketilat VBA:lta vai ei, ja sen mukaan, oliko hän jo aiemmin tehnyt kauppasopimuksen). Kaikkien näiden sopimusten mukaan maksu oli 3 prosenttia VBA:n tiloissa asiakkaille toimitettujen tavaroiden bruttoarvosta. Sopimukset koskivat suurimmaksi osaksi tuotteita, joita ei yleensä viljellä Alankomaissa, ja siis muita kuin niitä tuotteita, joita osuuskunnan jäsenet yleensä myyvät huutokaupassa.

Hallinnollisen menettelyn uudelleen aloittaminen[9]

13. Florimex teki 18.5., 11.10. ja 29.11.1988 päivätyillä kirjeillään komissiolle kantelun, joka kirjattiin numerolla IV/32.751; kantelussa väitettiin muun muassa, että käyttömaksulla oli sama tarkoitus tai vaikutus kuin 10 prosentin järjestelmällä, jonka komissio oli kieltänyt vuoden 1988 päätöksessä, ja että joidenkin tuotteiden osalta käyttömaksu oli jopa korkeampi. VGB teki 15.11.1988 päivätyllä kirjeellään vastaavan kantelun.

14. VBA ilmoitti 19.7.1988 komissiolle sääntöihinsä tehdyistä muutoksista ja erityisesti uutta käyttömaksua koskevista, 1.5.1988 alkaen käyttöön otetuista säännöistä, mutta se ei kuitenkaan maininnut uusia kauppasopimuksia. VBA ilmoitti 15.8.1988 komissiolle lisämuutoksista, joita sen sääntöihin oli tehty.

15. Komissio ilmoitti 21.12.1988 päivätyillä kirjeillään Florimexille ja VGB:lle, että se oli aloittanut menettelyt VBA:ta kohtaan ja että sen mielestä käyttömaksu ei ole syrjivä, kun sitä verrataan tuotteitaan VBA:n huutokaupoissa myyviltä VBA:n jäseniltä ja muilta tavarantoimittajilta perittäviin maksuihin.

9 — Tuomion 25—36 kohta.

16. Komissio julkaisi 4.4.1989 neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 3 kohdan ja asetuksen N:o 26 2 artiklan mukaisen tiedonannon 89/C 83/03 ja ilmoitti, että se aikoo tehdä VBA:lle myönteisen päätöksen, joka koskee niitä sääntöjä, jotka koskevat VBA:n jäsenten ja muiden tavarantoimittajien hankintoja huutokauppoja varten, ja näiden myyntien ehtoja ja siis käyttömaksua, jota sovelletaan VBA:n tiloissa toimivien jälleenmyyjien suoriin hankintoihin.

17. Florimex ja VGB esittivät 3.5.1989 päivätyillä kirjeillään huomautuksensa vastauksena 4.4.1989 annettuun tiedonantoon. VBA ilmoitti komissiolle 7.2.1990 täydentävät sääntönsä, jotka koskevat "käyttömaksun soveltamista koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä" ja joiden mukaan tavarantoimittaja voi suorittaa käyttömaksun maksamalla VBA:lle kertaluonteisen maksun, jonka suuruus on 5 prosenttia tuotteiden arvosta. Samana päivänä VBA ilmoitti komissiolle uudet kauppasopimukset.

18. Komissio ilmoitti 24.10.1990 päivätyllä kirjeellään kantelijoina oleville yrityksille, että se aikoo tehdä VBA:lle myönteisen päätöksen. Kantelijat toistivat väitteensä 26.11. ja 17.12.1990 päivätyissä kirjeissään sekä komission virkamiesten kanssa 27.11.1990 käymässään keskustelussa.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa riitautettu komission päätös [10]

19. Komissio ilmoitti kantelijoille 4.3.1991 päivätyllä kirjeellään neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyistä kuulemisista 25 päivänä heinäkuuta 1963 annetun komission asetuksen N:o 99/63/ETY [11] (jäljempänä asetus N:o 99/63/ETY) 6 artiklan mukaisesti, että komissiolla olevien tietojen perusteella sillä ei ole aihetta hyväksyä VBA:n käyttömaksuista tehtyjä kanteluita. Komissio liitti kirjeeseen asiakirjan, jossa se selvitti yksityiskohtaisesti niitä syitä, joiden perusteella se on päätellyt näin.

Oikeudellista arviointia koskevassa asiakirjan osassa komissio totesi ensinnäkin, että huutokauppamyyntiä varten tehtäviä hankintoja koskevat säännöt ja VBA:n tiloissa toimivien jälleenmyyjien suoria hankintoja koskevat säännöt ovat osa kaikkia niitä päätöksiä ja sopimuksia, jotka koskevat kukkaviljelytuotteiden tarjontaa VBA:n tiloissa ja jotka kuuluvat perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Toiseksi komissio totesi, että nämä päätökset ja sopimukset ovat tarpeellisia perustamissopimuksen 39 artiklassa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetulla tavalla.

20. Asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen soveltamisesta huutokauppojen hankintoihin komissio totesi 4.3.1991 päivätyn kirjeen liitteenä olevan asiakirjan II 2 kohdan a alakohdassa erityisesti seuraavaa:

"Huutokauppojen hankintoja koskevien sääntöjen keskeinen periaate on VBA:n jäsenten velvollisuus myydä huutokaupassa, mikä perustuu VBA:n sääntöjen 17 kohtaan. Tämä velvollisuus myydä huutokaupassa on olennainen osa VBA:n osuustoiminnallista organisaatiomuotoa, joka on tarpeen 39 artiklassa mainittujen yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tuottajaryhmittymien ja niiden yhteenliittymien merkitys yhteisessä maatalouspolitiikassa ilmenee 19.6.1978 annetusta neuvoston asetuksesta (ETY) N:o 1360/78 [12]. Perustamissopimuksen 39 artiklan 1 kohdan tavoitteita ei voida saavuttaa, jollei poisteta rakenteellisia puutteita, jotka vaikuttavat maataloustuotteiden tuotantoon ja erityisesti näiden tuotteiden jälleenmyynnin ensimmäiseen vaiheeseen. Tätä tilannetta voidaan parantaa siten, että itsenäiset maanviljelijät yhdistyvät ryhmittymiksi osuustoiminnallisella pohjalla osallistuakseen taloudelliseen kehitykseen yhteisellä toiminnalla, jolla pyritään muun muassa tarjonnan keskittämiseen (asetuksen (ETY) N:o 1360/78 viides ja kuudes perustelukappale).

10 — Tuomion 37—47 kohta.

11 — EYVL 1963, 127, s. 2268.

12 — Tuottajaryhmittymistä ja niiden yhteenliittymistä 19 päivänä kesäkuuta 1978 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1360/78 (EYVL L 166, s. 1).

Tätä yleistä periaatetta on sovellettava myös konkreettisesti tässä tilanteessa. VBA:n jäsenten rakennetta analysoitaessa ilmenee, että vaikka pieni ryhmä on yksin taloudellisesti varsin merkittävä, VBA:n tuottajien suuri enemmistö on kuitenkin maataloustuottajia, jotka voivat ainoastaan tarjonnan keskittämisen avulla osallistua taloudelliseen kehitykseen paikallista tasoa laajemmin.

Osuustoiminnalliset yhdistykset voivat periaatteessa saavuttaa tavoitteensa parantaa markkinoinnin rakenteita ainoastaan, jos kaikkien jäsenten tarjonta keskitetään. Siten yhteisön toimilla, joilla pyritään parantamaan osuustoiminnallisten rakenteiden käyttöönottoa, edellytetään, että tuettavien ryhmittymien säännöissä on joko oltava yhdenmukaiset säännöt toimituksista ja markkinoille saattamisesta tai säännöt ryhmittymän koko kaupan pidettävän tuotannon markkinoille saattamisesta (asetuksen (ETY) N:o 1360/78 6 artiklan 1 kohdan c alakohta; asetuksen (ETY) N:o 1035/72 [13] 13 artikla)."

Asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen soveltamisesta VBA:n tiloissa toimivien jälleenmyyjien suoriin hankintoihin komissio totesi asiakirjan II 2 kohdan b alakohdassa seuraavaa:

"Käyttömaksut ovat olennainen osa VBA:n jakelujärjestelmää, jota ilman sen kilpailukyky ja siten myös sen olemassaolo vaarantuisi. Siten käyttömaksut ovat myös tarpeellisia 39 artiklassa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Jos VBA, joka on erikoistunut vientiin, aikoo kyetä saavuttamaan tavoitteensa yrityksenä eli jos se aikoo voida kehittyä tärkeänä kansainvälisen kukkakaupan hankintalähteenä ja ylläpitää tällaista toimintaa, kaupan kohteena olevien tuotteiden (kukkaviljelytuotteiden) pilaantuvan ja herkän luonteen takia on tarpeen, että vientiä harjoittavat jälleenmyyjät sijaitsevat maantieteellisesti lähellä VBA:ta. VBA:n omassa intressissään tavoittelema kysynnän maantieteellinen keskittyminen VBA:n tiloihin ei ole seurausta pelkästään siitä, että siellä tarjotaan täydellinen valikoima tuotteita, vaan myös ja ennen kaikkea siitä, että näillä jälleenmyyjillä on siellä saatavilla palveluja ja laitoksia, jotka helpottavat kaupan harjoittamista.

Tarjonnan ja kysynnän maantieteellinen keskittyminen VBA:n tiloihin on talou-

13 — Hedelmä- ja vihannesalan yhteisestä markkinajärjestelystä 18 päivänä toukokuuta 1972 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1035/72 (EYVL L 118, s. 1).

dellinen etu, joka perustuu VBA:n huomattaviin aineellisiin ja aineettomiin ponnisteluihin.

Jos jälleenmyyjät voisivat hyötyä ilmaiseksi tästä edusta, VBA:n olemassaolo vaarantuisi, koska siten syrjittäisiin VBA:han sidoksissa olevia tavarantoimittajia, minkä takia VBA:lle välttämättömien kustannusten ja juoksevien käyttökulujen kattaminen estyisi."

Siitä, saako VBA käyttömaksusta etuja, joiden vaikutuksena on kilpailun rajoittuminen, komissio totesi, että ei ollut tarpeen laskea maksujen määrää matemaattisella tarkkuudella siten, että kulut jaettaisiin ottaen huomioon yrityksen organisaatiorakenne, vaan riitti, että verrattiin kultakin tavarantoimittajalta laskutettujen maksujen suuruutta (4.3.1991 päivätyn kirjeen liitteenä olevan asiakirjan II 2 kohdan b alakohdan viides ja kuudes alakohta). Komissio päätteli seuraavaa:

"Huutokauppamaksuja ja käyttömaksuja vertailtaessa ilmenee, että tavarantoimittajien yhdenmukainen kohtelu on suurelta osin taattu. Tosin huutokauppamaksuista osa, jonka suuruutta ei voida määritellä tarkasti, koostuu huutokaupanpitäjälle tämän palveluista maksettavasta korvauksesta, mutta siltä osin kuin tässä tilanteessa on mahdollista verrata sitä suuruudeltaan käyttömaksuihin, tätä palvelua vastaa hankintavelvoite. VBA:n kanssa kauppasopimuksia tehneet jälleenmyyjät vastaavat myös näistä hankintavelvoitteista. Siten käyttömaksuja koskevilla säännöillä ei ole sellaisia vaikutuksia, jotka olisivat yhteismarkkinoille soveltumattomia." (Ks. kirjeen liitteenä olevan asiakirjan II 2 kohdan b alakohdan seitsemäs alakohta.)

Lopuksi komissio totesi, että käyttömaksulla on sama vaikutus kuin huutokaupan pohjahinnalla. Komissio totesi seuraavaa: "Mitä alhaisempi hinta todellisuudessa saadaan, sitä merkittävämpi on maksu. Tämän seurauksena hankinnat vähenevät silloin, kun on liikatarjontaa, mikä on varmasti suotavaa." (Ks. kirjeen liitteenä olevan asiakirjan II 2 kohdan b alakohdan kuudes alakohta.)

21. Kantelijat vastasivat komissiolle 17.4.1991 päivätyllä kirjeellään, jossa ne totesivat pysyttävänsä kantelunsa ja väittivät erityisesti, että komissio ei ollut ottanut kantaa kaikkiin kantelun kohteena oleviin seikkoihin, joten 4.3.1991 päivättyä kirjettä ei voida pitää asetuksen N:o 99/63/ETY 6 artiklan mukaisena tiedonantona.

22. Komissio lähetti 2.7.1992 kantelijoiden asianajajalle kirjatun kirjeen, jossa ilmoitettiin käyttömaksua koskevien kantelujen

lopullisesta hylkäämisestä. Tässä kirjeessä (jäljempänä päätös) komissio täsmensi, että siihen sisältyvillä perusteluilla täydennetään ja selvennetään sitä, mitä on esitetty 6 artiklan mukaisessa kirjeessä, johon komissio viittasi.

III Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio

23. Florimex ja VGB nostivat 21.9.1992 kaksi erillistä kannetta riidanalaisesta päätöksestä. Asiat yhdistettiin 14.6.1993 annetulla määräyksellä.

Kantajat esittivät kumoamisvaatimuksensa tueksi useita kumoamisperusteita, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ryhmitteli siten, että se tutki toimen lainvastaisuutta koskeviin neljään pääasialliseen perusteeseen sisältyvät väitteet, jotka koskivat ensinnäkin menettelyvirhettä, joka johtui siitä, että käyttömaksua oli virheellisesti käsitelty erikseen, toiseksi asetuksen N:o 17 19 artiklan rikkomista ja asetuksen N:o 26 2 artiklan mukaisen muodollisen päätöksen tekemättä jättämistä, kolmanneksi sitä, että asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä ei voida soveltaa ja että perustelut ovat tältä osin puutteelliset, sekä neljänneksi ulkopuolisten tavarantoimittajien ja kauppasopimuksia tehneiden tavarantoimittajien erilaista kohtelua käyttömaksun ja kauppasopimusten mukaisten maksujen osalta. [14]

24. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että toimen lainvastaisuutta koskevien kahden ensimmäisen perusteen tueksi esitetyt väitteet olivat perusteettomia. Se hyväksyi kanteen toimen lainvastaisuutta koskevien kolmannen ja neljännen perusteen osalta ja sen vuoksi kumosi 2.7.1992 tehdyn komission päätöksen.

IV Pääasia

25. VBA vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion kumoamista vedoten kahdeksaan valitusperusteeseen: ensimmäisen valitusperusteen mukaan EY:n perustamissopimuksen 190 artiklaa (josta on tullut EY 253 artikla) ja sääntöjä, jotka koskevat asiakysymystä käsittelevien tuomioistuinten valvontavallan rajoja hallintotoimien osalta, on rikottu ja sovellettu väärin; toisen valitusperusteen mukaan asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan toista virkettä on rikottu ja sovellettu väärin; kolmannen valitusperusteen mukaan EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa on rikottu ja sovellettu väärin; neljännen, viidennen, kuudennen, seitsemännen ja kahdeksannen valitusperusteen mukaan asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä on rikottu ja sovellettu väärin.

14 — Tuomion 78 kohta.

Ensimmäinen valitusperuste, jonka mukaan EY:n perustamissopimuksen 190 artiklaa ja sääntöjä, jotka koskevat asiakysymystä käsittelevien tuomioistuinten valvontavallan rajoja hallintotoimien osalta, on rikottu

26. Ensimmäisessä valitusperusteessaan VBA väittää, että EY:n perustamissopimuksen 190 artiklaa ja sääntöjä, jotka koskevat asiakysymystä käsittelevien tuomioistuinten valvontavallan rajoja hallintotoimien osalta, on rikottu ja sovellettu väärin. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut perustamissopimuksen 190 artiklaa väärin siltä osin, kuin on kysymys velvollisuudesta perustella päätös, jolla hylätään kilpailusääntöjen rikkomisesta tehty kantelu. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustelujen puutteellisuutta arvioidessaan tutkinut uudelleen kaikki hallinnollisessa menettelyssä hyväksytyt tosiseikat ja oikeudelliset seikat. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin tehdessään yhtäältä harjoittanut tuomioistuimen toimivallan ulkopuolelle jäävää valvontaa, joka kuuluu hallintoelinten yksinomaiseen toimivaltaan, ja toisaalta kumonnut kyseisen toimen perustelujen puutteellisuuden vuoksi sillä perusteella, että kilpailusääntöjä oli sovellettu väärin, eikä suinkaan sillä perusteella, että perustelut olisivat olleet puutteelliset.

Tässä valitusperusteessa on esitetty kolme erillistä väitettä tuomion lainvastaisuudesta. Ensimmäinen väite koskee hallintoelimen perusteluvelvollisuutta, kun se päättää lopettaa kilpailua koskevan kantelun käsittelyn. Toinen väite koskee sen lainmukaisuutta, että komission hallinnollisen menettelyn aikana hyväksymät tosiseikat ja oikeudelliset seikat tutkitaan uudelleen käsiteltäessä kyseisestä toimesta nostettua kannetta. Kolmas väite koskee tuomioistuimen mahdollisuutta todeta perustelujen puutteellisuus siten, että se tutkii myös päätöksen aineellista puolta eli sitä, onko niitä oikeussääntöjä, joihin riidanalainen toimi perustuu, mahdollisesti tulkittu ja sovellettu väärin.

— Kilpailusääntöjen rikkomisesta tehdyn kantelun käsittelyn lopettamista koskevan päätöksen perusteleminen

27. Valittajan mukaan komissiolla on kilpailusääntöjä ja erityisesti EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa ja maataloustuotteita koskevia säädöksiä soveltaessaan laaja harkintavalta, joka siis rajoittaa tuomioistuinten toimen asiasisältöön kohdistaman valvonnan ulottuvuutta. Valittaja toteaa, että jos hallintoelin velvoitettaisiin perustelemaan kaikki kilpailusääntöjen soveltamista koskevat päätökset yksityiskohtaisemmin, tuomioistuimelle, jota pyydetään valvomaan tällaisen toimen lainmukaisuutta, tarjoutuisi mahdollisuus valvoa hallintoelimen yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvia arviointeja. Valittaja toteaa lisäksi, että kilpailua koskevan kantelun käsittelyn lopettamisesta tehtyä päätöstä eivät koske samat perusteluvaatimukset kuin kantelun aineellista puolta koskevaa päätöstä; valittajan mukaan komissiolla ei näin ollen ole velvollisuutta ottaa huomioon kaikkia osapuolten väitteitä, vaan sen tarvitsee ainoastaan esittää ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joiden perusteella se on päätynyt tiettyyn ratkaisuun.

Vastapuolet toteavat tältä osin, että vaikka valittajan edellä esittämä väite hyväksyttäisiin ja huomioon siis otettaisiin myös riidanalaisen toimen ominaispiirteet, on päädyttävä päinvastaiseen käsityksen kuin valittaja. Vastapuolten mukaan komissiolla ei nimittäin ole laajaa harkintavaltaa, kun se soveltaa kilpailusääntöjä maataloustuotteita koskeviin toimiin, joten yhteisöjen tuomioistuinten harjoittama valvonta ei saa olla pelkästään "ylimalkaista" eli tähdätä vain ilmeisten virheiden havaitsemiseen. Tätä kantaa tukeakseen vastapuolet huomauttavat, että nyt esillä olevassa asiassa ei ole kysymys EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitetusta "poikkeuslupapäätöksestä" vaan päätöksestä, jonka mukaan 85 artiklan 1 kohdassa määrättyä kieltoa ei sovelleta yhteistoimintajärjestelyyn. Vastapuolten mukaan komission oli näin ollen vain varmistuttava siitä, että edellytykset, jotka estävät kilpailusääntöjen soveltamisen maatalousalalla, täyttyvät. Kyseessä oleva päätös ei edes kuulu maatalouspolitiikan alaan, kuten valittaja näyttää olettavan, vaan se koskee kilpailusääntöjen soveltamatta jättämistä maataloustuotteiden kauppaa koskevaan yhteistoimintajärjestelyyn.

Komissio esittää tältä osin kaksi huomautusta; ensinnäkin se väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tosiasiassa tutkinut, onko 190 artiklaa rikottu, vaikka tältä osin ei ollut esitetty nimenomaista kanneperustetta, koska kantajat olivat riitauttaneet ainoastaan asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen sovellettavuuden kyseiseen tapaukseen. Toisessa huomautuksessaan komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut käsittelyn lopettamispäätöstä koskevaa perusteluvelvollisuutta väärin ja että se on näin tehdessään lisäksi "kääntänyt todistustaakan" riidanalaisen toimen lainmukaisuuden osalta; valituksenalaisen tuomion mukaan kantajilla ei nimittäin ollut velvollisuutta näyttää toteen toimen virheellisyyttä vaan komissiolla oli todistustaakka sen osalta, että toimen perustelut olivat asianmukaisia ja että toimi oli näin ollen lainmukainen.

28. Ennen kuin ryhdyn arvioimaan, ovatko valituksenalaisen tuomion lainvastaisuutta koskevan väitteen tueksi esitetyt seikat perusteltuja, käyn lyhyesti läpi ne ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion kohdat, joilla on merkitystä tältä osin.

Kantajat ovat päätöksen kumoamista koskevassa kanteessaan vedonneet muun muassa perustelujen puutteellisuuteen ja tosiseikkojen virheelliseen luonnehdintaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lausunut yhteisesti näistä kanneperusteista keskittyen tutkimaan erityisesti väitettä, jonka mukaan "asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä ei voida soveltaa ja — — tältä osin perustelut ovat puutteelliset".

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tuomion 146 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa todennut tämänkaltaista päätöstä koskevasta perusteluvelvollisuudesta, että ennen tätä päätöstä komissio ei ollut toimissaan, joilla se oli päättänyt kilpailusääntöjen rikkomista koskevia vastaavia menettelyjä, koskaan katsonut, että "osuuskunnan jäsenten välinen sopimus, joka vaikuttaa henkilöiden, jotka eivät ole jäseniä, mahdollisuuteen päästä vapaasti

käyttämään maataloustuottajien jakelukanavia, olisi tarpeellinen perustamissopimuksen 39 artiklassa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, että — kuten komissio on itsekin todennut — tämäntyyppistä sopimusta yleensä "ei ole mainittu yhteisen markkinajärjestelyn perustavassa asetuksessa keinona 39 artiklassa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi" eikä se voi liittyä siihen, mitä on säädetty yhteistä markkinajärjestelyä koskevassa asetuksessa. Tässä tapauksessa kyseeseen tulevassa asetuksessa, joka koskee elävän kasviaineiston ja kukkaviljelytuotteiden yhteistä markkinajärjestelyä, ei nimittäin säädetä siitä, että "maatalousalan osuuskunnilla olisi mahdollisuus asettaa kolmansille tällainen maksu". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tämän perusteella päätellyt, että "komission täytyi esittää erityisen selvät perustelut, koska sen päätös ulottuu huomattavasti pidemmälle kuin aiemmat päätökset". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi vielä, että tämä piti paikkansa varsinkin tämänkaltaisessa tapauksessa, kun "asetuksen N:o 26 2 artiklaa on tulkittava suppeasti, koska se on poikkeus yleisesti sovellettavasta perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdasta". Asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen nojalla tehdystä päätöksestä on ilmettävä, "miten kyseisellä sopimuksella saavutetaan kukin 39 artiklassa esitetyistä tavoitteista". Jos näiden tavoitteiden välillä on ristiriitaa, "komission perusteluista on ilmettävä ainakin, miten se on voinut yhdistää nämä tavoitteet siten, että asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä voidaan soveltaa". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen tutkinut päätöksen perustelujen eri osia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan kantelun käsittelyn lopettamisesta tehdyssä riidanalaisessa päätöksessä ei ole täydellistä selvitystä niistä tosiseikoista ja oikeudellisista näkökohdista, jotka ovat saaneet komission katsomaan, että edellä mainitun 2 artiklan mukaista oikeuttamisperustetta voidaan soveltaa. Komissio on pääasiallisesti tyytynyt toteamaan, että käyttömaksu on tarpeellinen VBA:n olemassaolon jatkumisen varmistamiseksi, eikä se ole tutkinut, ovatko ne vaikutukset, joita tällaisella maksulla on osuuskuntaan kuulumattomiin yrityksiin, yhteensoveltuvia yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden kanssa.

29. Kuten edellä on todettu, VBA väittää, että tämä päättely on virheellinen, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole perustelujen puutteellisuutta todetessaan ottanut huomioon riitautetun päätöksen luonnetta ja tarkemmin sanottuna sitä seikkaa, että kysymys on kantelun käsittelyn lopettamista koskevasta päätöksestä, jossa ei sellaisenaan oteta kantaa kantelun kohteena olevien seikkojen aineelliseen puoleen.

30. Mielestäni tämä väite ei ole perusteltu.

Muistutan, että vaikka komission ei silloin, kun se tekee päätöksen kantelun käsittelyn lopettamisesta, tarvitse ottaa kantaa kaikkiin seikkoihin, joihin osapuolet ovat vedonneet vaatimuksensa tueksi, sen on kuitenkin esitettävä ne tosiseikat ja oikeudelliset näkökohdat, joilla on olennainen osa toimesta päätettäessä. Muistutan lisäksi, että oikeuskäytännössä, johon myös asianosaiset ovat vedonneet, on katsottu, että EY:n perustamissopimuksen 190 artiklaa on tulkittava seuraavasti: "perustelujen on oltava kyseessä olevan toimenpiteen luonteen mukaisia ja niissä on

selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava yhteisön toimielimen toimenpiteen perustelut siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviää sen syyt ja siten, että toimivaltainen tuomioistuin voi valvoa toimenpiteen laillisuutta. Perusteluvelvollisuuden täyttymistä on arvioitava asiaan liittyvien olosuhteiden perusteella, joita ovat muun muassa toimenpiteen sisältö, esitettyjen perustelujen luonne ja se tarve, jota niillä, joille päätös on osoitettu — voi olla — — .” [15]

En siis yhdy valittajan käsitykseen, jonka mukaan perusteluvelvollisuuden laajuus riippuu siitä, onko päätöksellä saatettu loppuun menettely, jossa otetaan kantaa rikkomusten aineelliseen puoleen, vai lopetetaanko sillä kantelun käsittely; mielestäni ei ole välttämätöntä, että perustelut ovat jälkimmäisessä tapauksessa aina ja joka tapauksessa vähemmän täydellisiä kuin ensin mainitussa tapauksessa. On nimittäin katsottava, että 190 artiklassa ei määrätä, että perusteluvelvollisuus olisi erilainen näiden kahden toimityypin osalta. Se, että käsittelyn lopettamispäätös tehdään ennen virallista tutkimusta, ei vapauta toimielintä perustelemasta tointa asianmukaisesti niiden seikkojen osalta, jotka se on todennut. On tosiasia, ettei ole kovinkaan järkevää katsoa, että perustelujen on joidenkin toimiluokkien osalta oltava selvempiä ja täydellisempiä kuin joidenkin toisten osalta. Perustelujen riittävyyttä on nimittäin arvioitava pääasiallisesti kunkin yksittäisen toimen erityispiirteiden mukaan, jotta varmistettaisiin, että asianosaiset voivat puolustautua ja että tuomioistuin voi valvoa toimen sisältöä; tästä syystä toimen sisällön on vastattava tätä tarkoitusta.

Ei siis voida valittajan tavoin katsoa, että hallintoelimen ei tämänkaltaista päätöstä perustellessaan tarvitse noudattaa perusteluvelvollisuutta, sellaisena kuin se on määritelty yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä, ja että hallintoelimen ei näin ollen tarvitse perustella riidanalaisen päätöksen kaltaista päätöstä selvästi ja täydellisesti sen vuoksi, että päätös koskee kantelun käsittelyn lopettamista eikä siinä siten käsitellä aineellisesti sitä kilpailusääntöjen rikkomista, jonka on väitetty tapahtuneen. On päinvastoin todettava, että käsittelyn lopettamispäätösten perusteluvelvollisuuden laajuutta koskevan, nyttemmin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiolla on ”velvollisuus valitusta käsitellessään tutkia huolellisesti valittajan sen tietoon saattamat tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotta se voisi arvioida, voidaanko näiden seikkojen perusteella päätellä sellaisen menettelyn olevan olemassa, joka on omiaan vääristämään kilpailua yhteismarkkinoilla ja vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ja päättäessään lopettaa asian käsittelyn ilmoittaa — — perusteet tähän”, [16] ja tämä

15 — Ks. mm. asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998 (Kok. 1998, s. I-1719, 63 kohta).

16 — Ks. asia C-59/96 P, Koelman v. komissio, määräys 16.9.1997 (Kok. 1997, s. I-4809, erityisesti 42 kohta), jolla on pysytetty asiassa T-575/93, Koelman v. komissio, 9.1.1996 annettu tuomio (Kok. 1996, s. II-1, 39—40 kohta). Ks. vastaavasti myös asia T-7/92, Asia Motor France ym. v. komissio, tuomio 29.6.1993 (Kok. 1993, s. II-669, 30 kohta); asia T-387/94, Asia Motor France ym. v. komissio, tuomio 18.9.1996 (Kok. 1996, s. II-961, 46 kohta); yhdistetyt asiat T-133/95 ja T-204/95, IECC v. komissio, tuomio 16.9.1998 (Kok. 1998, s. II-3645, 125 kohta ja sitä seuraavat kohdat) ja asia T-111/96, ITT Promedia v. komissio, tuomio 17.7.1998 (Kok. 1998, s. II-2937, 79 kohta).

pitää paikkansa myös silloin, kun käsittelyn lopettaminen johtuu siitä, ettei ole sellaista yhteisön intressiä, jonka vuoksi tutkimuksen aloittaminen olisi perusteltua. [17]

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi, joka koskee riitautetun toimen perustelujen riittämättömyyttä, saa tukea siitä, että vaikka riidanalaista päätöstä ei ole tehty tutkimuksen virallisen aloittamisen jälkeen, päätöksessä ei pelkästään lopeteta kantelun käsittelyä väitteiden ilmeisen perusteettomuuden vuoksi vaan kantelussa esiin tuotuja tosiseikkoja käsitellään siinä aineellisesti, koska siinä todetaan, että vaikka käyttömaksulla on kilpailua rajoittavia vaikutuksia kukkaviljelytuotteiden markkinoilla Alankomaissa, se ei kuitenkaan ole EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 mukaan kielletty, koska kyseinen yhteistoimintajärjestely kuuluu asetuksen N:o 26 2 artiklan soveltamisalaan. Kuten Florimex perustellusti toteaa, komissio on näin ollen hylännyt kantelun sellaisen analyysin perusteella, jossa on erityistä oikeuttamisperustetta soveltaen katsottu, että yhteistoimintajärjestely on lainmukainen siitä huolimatta, että se on yksinään tarkasteltuna omiaan rajoittamaan kilpailua.

Ei siis ole merkityksetöntä, että — kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta ilmenee — Florimexin ja VGB:n kantelut VBA:n yhteistoimintajärjestelystä tehtiin vuonna 1988, kun taas päätös käsittelyn lopettamisesta tehtiin vuonna 1992, ja että komissio on näin ollen ennen kantelujen käsittelyn lopettamista tehnyt tarkan tutkimuksen, jossa kuultiin sekä kantelijoita että VBA:ta itseään.

Kun katsotaan, että komissio on tehnyt tutkimuksen, ja otetaan huomioon, mitä riidanalainen päätös, joka koskee monimutkaista asiaa ja jossa sovelletaan oikeuttamisperustetta, sisältää, katson, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviota komission velvollisuudesta perustella tämänkaltaista päätöstä ei voida moittia.

Tästä seuraa, että tuomion lainvastaisuutta koskeva ensimmäisen valitusperusteen ensimmäinen osa on perusteeton.

— Asiakysymystä käsittelevän tuomioistuimen toimeen kohdistama laillisuusvalvonta

31. Ensimmäisen valitusperusteen toinen ja kolmas osa koskevat niitä yksityiskohtaisia sääntöjä, joiden mukaisesti asiakysymystä käsittelevä tuomioistuin valvoo toimen

17 — Tämän oikeuskäytännön alkuna voidaan pitää asiassa T-24/90, Automec v. komissio, 18.9.1992 annettua tuomiota (Kok. 1992, s. II-2223, erityisesti 77—85 kohta), jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että rikkomisesta tehdyn kantelun käsittely voidaan lopettaa, jollei kantelu koske yhteisön etua, ja katsoi sen jälkeen, että tällaisessa tapauksessa komission on "esitettävä ne oikeudelliset seikat ja tosiseikat, joiden perusteella se on päätynyt johtopäätökseen, ettei asia koske niin läheisesti yhteisön etua, että sen tutkiminen olisi perusteltua", ja että tuomioistuimet voivat valvoa näitä perusteluja. Ks. vastaavasti myös asia T-37/92, BEUC ja NCC v. komissio, tuomio 18.5.1994 (Kok. 1994, s. II-285, 47 kohta).

laillisuutta. Seuraavassa on yhteenveto asianosaisten tältä osin esittämistä käsityksistä.

32. Ensimmäisen valitusperusteen toisen ja kolmannen osan yhteydessä VBA väittää, että valvoessaan tosiseikkoja ja sitä, voidaanko niiden katsoa vastaavan asetuksen N:o 26 2 artiklan mukaista oikeudellista mallia, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tyytynyt tutkimaan, onko tosiseikkojen luonnehdinnassa tapahtunut ilmeinen virhe, vaan se on analysoinut kyseisiä tosiseikkoja täydellisesti ja perusteellisesti. VBA:n mukaan tällainen lähestymistapa on ristiriidassa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa, sillä oikeuskäytännön mukaan vain tosiseikkojen luonnehdinnassa tapahtunut virhe voi johtaa tuomion kumoamiseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siinä käydyssä oikeudenkäynnissä sitä vastoin vaatinut, että komission on osoitettava tosiseikkojen arvioinnin paikkansapitävyys, joten se on asettanut komissiolle todistustaakan toimen lainmukaisuuden osalta; valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tällä osoittanut katsovansa, ettei kantaja ole velvollinen näyttämään toteen tältä osin esittämiensä väitteiden paikkansapitävyyttä. VBA:n mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lisäksi tutkinut toimissa hyväksytyt tosiseikat täydellisesti ja perusteellisesti, ja näin tehdessään se on tosiasiassa asettanut itsensä komission sijaan harjoittamalla hallinnollista valvontaa. Valittajan mukaan tällainen menettelytapa ei ole sopusoinnussa sen kanssa, että toimet ovat luonteeltaan hallinnollisia, joten se vaarantaa oikeusvarmuuden. VBA väittää vielä, että vaikka Florimex on kanteessaan vedonnut sekä perustelujen puutteellisuuteen että tosiseikkojen virheelliseen luonnehdintaan, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tuomiossaan tutkinut näiden molempien kanneperusteiden aiheellisuutta pelkästään perustelujen puutteellisuuden näkökulmasta tutkien kuitenkin tarkkaan komission päätökseen sisältyvän tosiseikkojen arvioinnin.

Vastapuolina olevat yritykset puolestaan väittävät, että VBA:n väitteet perustuvat tuomion virheelliseen tulkintaan. Niiden mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei todellisuudessa ole kumonnut päätöstä tosiseikkojen virheellisen arvioinnin vuoksi vaan perustelujen puutteellisuuden vuoksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toisin sanoen katsonut, että komission esittämien syiden perusteella ei vielä voitu katsoa, että käyttömaksu on osuuskuntaan kuulumattomia yrityksiä rasittava maksu, joka "on tarpeen perustamissopimuksen 39 artiklassa määrättyjen tavoitteiden saavuttamiseksi".

33. Myös ensimmäisen valitusperusteen toinen tuomion lainvastaisuutta koskeva osa, joka koskee asiakysymystä käsittelevän tuomioistuin valvontavallan laajuutta riitautetun toimen osalta, vaikuttaa perusteettomalta. Muistutan, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan "yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä yleisesti on harjoittaa kokonaisvaltaista valvontaa perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytysten täyttymisen suhteen" ja että "yhteisöjen tuomioistuimen valvoessa komission harkintavallan käyttöä monitahoisissa taloudellisissa kysymyksenasetteluissa tämä valvonta kohdistuu välttämättä ainoastaan siihen, että menettelysääntöjä ja perusteluvelvollisuutta on noudatettu, että tosiseikat pitävät asiallisesti paikkansa, että näitä tosi-

seikkoja ei ole arvioitu ilmeisen virheellisesti ja ettei harkintavaltaa ole käytetty väärin".[18] Kilpailusääntöjen soveltamisessa tapahtunut virhe, joka voi johtua tosiseikkojen virheellisestä esittämisestä ja luonnehdinnasta, on siis joka tapauksessa voitava todeta tuomioistuinvaiheessa silloinkin, kun teknisistä ja taloudellisista näkökohdista lähtevät tarkoituksenmukaisuusarvioinnit ovat perustuneet arviointiperusteisiin, jotka jäävät tuomioistuimen valvontavallan ulkopuolelle.

Muistutan, että nyt esillä olevassa tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiaa tutkiessaan — siltä osin kuin sillä on merkitystä nyt annettavan tuomion kannalta — keskittynyt tarkastelemaan sitä selvitystä, jota komissio on esittänyt seuraavien viiden seikan osalta: käyttömaksun välttämättömyys osuuskunnan olemassaolon jatkumiselle; käyttömaksun vaikutukset; VBA:han kuulumattomien yritysten pääsy Alankomaiden markkinoille; käsitys, että käyttömaksulla on sama tehtävä kuin vähimmäishinnalla kyseisen alan markkinoita koskevassa yhteisessä markkinajärjestelyssä; VBA:han kuulumattomien yritysten syrjintä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, että komission päätöksessään näistä viidestä seikasta esittämät toteamukset eivät saa tukea niistä tosiasiallisista olosuhteista, joihin päätöksessä viitataan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siten katsonut, että tosiseikat eivät missään edellä mainitussa suhteessa vastanneet sitä oikeudellista mallia, jota komission mielestä oli sovellettava niihin. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi päätöksen sen vuoksi, että sen perustelut olivat puutteelliset ja siinä oli sovellettu väärin asiassa merkityksellisiä kilpailusääntöjä, erityisesti EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa ja asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä yhdessä tulkittuina.

Mielestäni ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin menetellessään toiminut toimivaltansa rajoissa. Toisin kuin osuuskunta väittää, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut päätöksessä hyväksyttyjen tosiseikkojen oikeudellista luonnehdintaa (edellä tarkoitetussa mielessä); tutkiminen ei siis ole merkinnyt tosiseikkojen uudelleenarviointia (etenkään taloudellisten näkökohtien osalta), vaan siinä on ainoastaan arvioitu sitä, ovatko tosiseikat, sellaisina kuin komissio on ne esittänyt, riittäviä ja asianmukaisia, kun otetaan huomioon ne oikeudelliset päätelmät, joita komissio on katsonut voivansa tehdä tällaisen arvioinnin perusteella.

34. Tuomion lainvastaisuutta koskevassa ensimmäisen valitusperusteen kolmannessa osassa VBA väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen, koska se ei perustelujen puutteellisuutta todetessaan ole ottanut huomioon toimen perustana olevien tosiseikkojen asianmukaisuutta vaan toimen asiasisällön eli tarkemmin sanottuna sen, että kilpailusääntöjä on — väitteiden mukaan — sovellettu väärin

18 — Ks. asia C-7/95 P, Deere v. komissio, tuomio 28.5.1998 (Kok. 1998, s. I-3111, 34 kohta). Ks. myös tässä tuomiossa mainitut asiat, erityisesti yhdistetyt asiat 142/84 ja 156/84, BAT ja Reynolds v. komissio, tuomio 17.11.1987 (Kok. 1987, s. 4487; Kok. Ep. IX, s. 249). Tuomioista, jotka koskevat kilpailuoikeudellisten kantelujen hylkäämispäätöksiä, mainittakoon em. asia Automec v. komissio, tuomion 80 kohta ja em. asia T-397/94, Asia Motor France ym. v. komissio, tuomion 33 kohta.

VBA:han kuuluvien yritysten väliseen yhteistoimintajärjestelyyn.

Muistutan, että toisin kuin komissio väittää, Florimex on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostamassaan kanteessa vedonnut sekä kilpailusääntöjen rikkomiseen että perustelujen puutteellisuuteen ja että näiden kanneperusteiden tueksi esitetyt väitteet koskevat pääasiallisesti asianomaisten yritysten komissiolle esittämien tosiseikkojen luonnehdintaa, jota Florimex pitää virheellisenä erityisesti niiden vaikutusten osalta, joita yhteistoimintajärjestelystä aiheutuu markkinoille. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ryhmitellyt nämä molemmat kanneperusteet "kanneperuste[isiin], jotka koskevat sitä, että asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä ei voida soveltaa ja että tältä osin perustelut ovat puutteelliset", ja antanut niiden osalta yhteisen ratkaisun tuomion 108 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa. Asianosaisten väitteitä ja niiden perusteluja lähtökohtana pitäen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on päätellyt, että komissio ei ollut päätöksessä esittänyt selvitystä kaikista niistä seikoista, joita olisi edellytetty, että tapaus olisi voinut kuulua asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaisen oikeuttamisperusteen soveltamisalaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on varsinaisesti todennut, että kun otetaan huomioon, miten komissio on esittänyt tosiseikat, ei ole perusteltua katsoa, että tapauksessa olisi kysymys jostakin asetuksen N:o 26 2 artiklassa mainitusta yhteistoimintajärjestelystä ja että se voisi siten kuulua oikeuttamisperusteen soveltamisalaan.

Näin ollen se, että katsottaisiin valittajan tavoin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kumonnut päätöksen yksinomaan toimen perustelujen puutteellisuuden vuoksi, olisi ristiriidassa koko riitautetun tuomion sanamuodon ja rakenteen kanssa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on nimittäin kumonnut päätöksen sen vuoksi, ettei komissio sen käsityksen mukaan ollut tutkinut tapausta riittävän perusteellisesti, ennen kuin se katsoi, että VBA:n säännöt ja erityisesti käyttömaksua koskevat säännöt ovat yhteensoveltuvia yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden kanssa. Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on pitänyt molempien kanneperusteiden tueksi esitettyjä väitteitä ja perusteluja perusteltuina ja näin ollen kumonnut päätöksen, koska tapauksen ei hallinnollisen tutkimuksen tulosten perusteella voitu katsoa vastaavan sitä yhteistoimintajärjestelyn oikeudellista mallia, jota tarkoitetaan säännöksessä, jolla suljetaan pois kilpailusääntöjen soveltaminen maatalousalan yhteistoimintajärjestelyihin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tässä tapauksessa toisin sanoen analysoinut yhdessä molempien kumoamiskanteessa esitettyjen kanneperusteiden — eli oikeudellista virhettä koskevan kanneperusteen ja perustelujen puutteellisuutta koskevan kanneperusteen — tueksi esitettyjä väitteitä ja perusteluja, ja sen perusteella todennut, että sen lisäksi, että toimen perustelut olivat puutteelliset, kilpailusääntöjen soveltamisessa oli tapahtunut oikeudellinen virhe.

Myös tämä ensimmäisen valitusperusteen osa, joka koskee tuomion lainvastaisuutta, on näin ollen hylättävä.

35. Toisenlaiseen ratkaisuun ei voida päätyä myöskään edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Sytraval ja Brink's France annetun tuomion perusteella; siinä yhteisöjen tuomioistuin ratkaisi valituksen, jonka komissio oli tehnyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 28.9.1995 antamasta tuo-

miosta. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi kyseisessä tuomiossa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen, koska se ei ollut "tarpeellisessa määrin tehnyt eroa päätöksen perustelemista koskevan[, toimielintä velvoittavan] vaatimuksen ja [riitautetun toimen] aineellista oikeudenmukaisuutta koskevan vaatimuksen välillä". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio koski päätöstä, jolla oli hylätty Ranskan tasavallan myöntämistä valtiontuista tehty kantelu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli kumonnut hylkäävän päätöksen perustelujen puutteellisuuden vuoksi. Tuomiosta tekemässään valituksessa komissio väitti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli "sekoittanut toisiinsa päätöksen perustelemista koskevan puhtaasti menettelyllisen vaatimuksen ja päätöksen aineellista oikeudenmukaisuutta koskevan vaatimuksen". Yhteisöjen tuomioistuin hyväksyi tämän valitusperusteen katsoen, että asiakysymystä käsittelevä tuomioistuin oli tarkastellut perustelujen puutteellisuutta koskevaa kanneperustetta ja ilmeistä arviointivirhettä (jolla tarkoitetaan tosiseikkojen virheellistä luonnehdintaa) koskevaa kanneperustetta yhdessä ja sen jälkeen kumonnut riitautetun päätöksen "pelkästään perustamissopimuksen 190 artiklan rikkomis[en]" perusteella. Näin toimiessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli "perustelujen väitetyn riittämättömyyden varjolla katsonut, että komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen, joka johtuu siitä, että sen suorittama tutkiminen on ollut riittämätöntä". Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli siten tehnyt oikeudellisen virheen (tuomion 68—72 kohta).

Tämä ennakkotapaus koskee erilaista tosiasiatilannetta kuin mistä on kysymys nyt esillä olevassa asiassa, eikä sillä niin muodoin voi olla merkitystä tässä tapauksessa; lisäksi se koskee väitettä, jolla ei ollut merkitystä annetussa tuomiossa, koska yhteisöjen tuomioistuin ei kumonnut valituksenalaista tuomiota, joten kyseessä on siten vain tuomioon sisältyvää pohdintaa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa Florimex ja VGB vastaan komissio antamassaan tuomiossa nimittäin nimenomaisesti todennut haluavansa käsitellä molempia kanneperusteita yhdessä, kuten tuomion 153 kohdasta ilmenee. Tätä kantaa noudattaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole vain tutkinut laajasti sitä, onko kilpailusääntöjen rikkomista koskeva kanneperuste perusteltu (tosin yhdessä perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskevan rinnakkaisen kanneperusteen kanssa; ks. tuomion 139—186 kohta), vaan se on tuomion yhteenveto-osassa (187 kohta) sen lisäksi katsonut, että 2 artiklan mukaista oikeuttamisperustetta ei voida soveltaa yhteistoimintajärjestelyyn, kun otetaan huomioon asiakirja-aineisto. On näin ollen järkevää ja perusteltua tulkita valituksenalaista tuomiota siten, että tuomion sanamuodon mahdollisista epätarkkuuksista huolimatta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siinä katsonut, että päätös on virheellinen paitsi perustelujen puutteellisuuden myös oikeudellisen virheen vuoksi, ja kumonnut päätöksen molemmista syistä.

Tämä käsitys on täysin johdonmukainen, kun otetaan huomioon riita-asian asiayhteys kokonaisuutena. Tuomio, jossa toimi olisi todettu pätemättömäksi pelkästään perustelujen puutteellisuuden vuoksi, olisi nimittäin ollut vajavainen eikä se olisi vastannut kantajien väitteitä. Toisaalta on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimella on muutoksenhakuasteen tuomioistuimena oikeus ja velvollisuus paitsi selvittää asianosaisten todellinen tahto, sellaisena kuin se ilmenee kanteissa ja valituksissa esitetyistä perusteista, myös selvittää se looginen ja oikeudellinen ajatuskulku, jonka perusteella asiakysymystä käsitellyt tuomioistuin on antanut valituksenalaisen tuomion, siten, että se selvittää tuomion todellisen tarkoituksen antamatta petollisten muotoseikkojen johtaa itseään harhaan.

36. Tästä seuraa, että myös tämä tuomion lainvastaisuutta koskeva valitusperusteen osa on perusteeton.

Toinen valitusperuste, jonka mukaan asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan toista virkettä on rikottu ja sovellettu väärin

37. Toisessa valitusperusteessaan valittaja väittää, että asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan toista virkettä on rikottu ja sovellettu väärin; tämän säännöksen mukaan 85 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tiettyihin maataloustuottajien keskinäisiin sopimuksiin, "jollei komissio totea, että kilpailu tällöin estyy tai että perustamissopimuksen 39 artiklassa mainittujen tavoitteiden saavuttaminen vaarantuu". Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tuomion 138 kohdassa katsonut virheellisesti, ettei sen tarvitse lausua 2 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen sovellettavuudesta, koska se on katsonut, että komission päätös perustuu pelkästään 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuun oikeuttamisperustevaihtoehtoon ja että asiaan näin ollen sovelletaan ainoastaan viimeksi mainitun säännöksen mukaista yleistä oikeuttamisperustetta.

VBA toteaa tosiseikkojen osalta, että vastoin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsitystä komissio on tutkinut mahdollisuutta soveltaa 2 artiklan 1 kohdan toista virkettä, koska se on päätöstä koskeneessa alustavassa luonnoksessa, johon viitataan myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion 41 kohdassa, todennut, että käyttömaksu on olennainen osa VBA:n jakelujärjestelmää ja että sillä näin ollen on merkitystä asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen mukaisen oikeuttamisperusteen soveltamisen kannalta. VBA huomauttaa vielä, että komissio on päätöksessään useaan kertaan muistuttanut VBA:n olevan osuuskunta, millä se on ilmeisesti viitannut 2 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen sisältöön.

Oikeuskysymyksen osalta valittaja korostaa, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan 2 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä mainitut tilanteet ovat erityistapauksia suhteessa 1 kohdan alkuosassa esitettyyn yleissääntöön. Valittaja näyttää päättelevän tästä, että vaikka päätöksessä on nimenomaisesti viitattu säännöksen alkuosaan, päätös on todellisuudessa perustunut koko 1 kohtaan. Valittajan mukaan näyttää lisäksi siltä, että 1 kohdan loppuosa, jossa viitataan maataloustuottajien yhteenliittymiin, kattaa myös osuuskuntien toiminnan ja että sitä voidaan siten soveltaa tähän tapaukseen. Valittajan mukaan 2 artiklan jälkimmäinen osa mahdollistaa oikeuttamisperusteen yksinkertaisemman soveltamisen, jolloin pelkästään varmistutaan siitä, ettei yhteistoimintajärjestely estä EY:n perustamissopimuksen 39 artiklan mukaisten tavoitteiden toteutumista. Yhteisöjen tuomioistuin on ainoastaan kahdessa samaan aikaan antamassaan tuomiossa eli asiassa Oude Luttikhuis ym. [19] ja yhdistetyissä asioissa Dijkstra ym. [20] 12.12.1995 antamissaan tuomioissa katsonut, että 2 artiklaa on tulkittava siten, että se sisältää kolme poikkeusten ryhmää (joista ensimmäinen koskee kansallisen markkinajärjestelyn yhteydessä tehtyjä

19 — Asia C-399/93, Oude Luttikhuis ym., tuomio 12.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4515).

20 — Yhdistetyt asiat C-319/93, C-40/94 ja C-224/94, Dijkstra ym., tuomio 12.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4471).

sopimuksia, toinen sopimuksia, jotka ovat tarpeen perustamissopimuksen 39 artiklan mukaisten tavoitteiden toteuttamiseksi, ja kolmas 2 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettuja tilanteita), joten toisessa virkkeessä mainituilla yhteistoimintajärjestelyvaihtoehdoilla on sama yleinen ulottuvuus kuin ensimmäisessä virkkeessä mainituilla. VBA sitä vastoin väittää, että nämä tuomiot on annettu riidanalaisen päätöksen jälkeen, eikä niitä niin muodoin voida ottaa huomioon arvioitaessa päätöksen lainmukaisuutta.

Vastapuolet toteavat toisesta valitusperusteesta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella ei ole päätöksen laillisuutta valvoessaan velvollisuutta käyttää arviointiperusteena säännöstä, jota ei ole otettu huomioon riidanalaisessa päätöksessä. Nämä osapuolet toteavat vielä, että vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi harjoittanut tällaista valvontaa, se olisi joka tapauksessa katsonut, että 2 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen mukaisen oikeuttamisperusteen soveltamisedellytykset eivät tässä tapauksessa olleet täyttyneet. Tämä johtuu pääasiallisesti kolmesta syystä: a) kaikki osuuskunnan jäsenet eivät ole sijoittautuneet samaan jäsenvaltioon, koska osuuskuntaan kuuluu myös muualle kuin Alankomaihin sijoittautuneita yrityksiä; b) yhteistoimintajärjestelyssä ei ole kysymys puhtaasti kansallisesta toiminnasta ja siten Alankomaita koskevasta markkinajärjestelystä, vaan se koskee ennen kaikkea muista yhteisön jäsenvaltioista ja myös kolmansista maista peräisin olevia tuotteita, ja c) käyttömaksu ei koske maatalousosuuskunnan jäsenten välisiä suhteita vaan pelkästään osuuskuntaan kuulumattomia yrityksiä, joten se on eräänlainen tulli, joka on maksettava Alankomaiden markkinoille pääsemiseksi.

38. Myös tämä kumoamisperuste on perusteeton. Muistutan ensinnäkin, että komissio on Florimexille ja VGB:lle lähettämässään asetuksen N:o 99/63 6 artiklan mukaisessa kirjeessä todennut, että asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa ei voida soveltaa sellaisiin osuuskunnan jäsenten välisiin yhteistoimintajärjestelyihin, jotka ovat tarpeen perustamissopimuksen 39 artiklan mukaisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Komissio on päätynyt tähän käsitykseen, koska se on tarkastellut yhteistoimintajärjestelyn lainmukaisuutta pelkästään 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen perusteella ja siis viitannut maatalouspolitiikan tavoitteisiin yleisesti ottamatta huomioon sitä, voidaanko kyseisen yhteistoimintajärjestelyn katsoa kuuluvan johonkin 2 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä luetelluista yhteistoimintajärjestelyjen ryhmistä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tämän väitteen osalta todennut, että Florimex on kolmannessa kumoamisperusteessaan vedonnut 2 artiklan 1 kohdan rikkomiseen ainoastaan ensimmäisen virkkeen osalta. VBA, joka on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esiintynyt väliintulijana tukemassa vastaajana olevan toimielimen vaatimuksia, on suullisissa huomautuksissaan väittänyt, että tapaukseen on sovellettava asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan toista virkettä. Kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tuomion 138 kohdassa lausunut tästä kumoamisperusteesta, se on rajannut riitaasian alan toteamalla, että sen ei tarvitse "esittä[ä] käsitystään väliintulijan suulli-

sessa käsittelyssä esittämistä väitteistä — — vaan pelkästään sen päätelmän laillisuudesta, jonka komissio esitti riidanalaisessa päätöksessä ja jonka mukaan käyttömaksuun sovelletaan asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä".

Kun otetaan huomioon päätöksen sanamuoto ja Florimexin kumoamiskanteen yhteydessä esittämät väitteet, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on täysin perustellusti tutkinut päätöksen lainmukaisuutta pelkästään 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen perusteella. Jos toimen lainmukaisuutta olisi arvioitu käyttäen perusteena jotain muuta säännöstä kuin sitä, johon kantaja oli vedonnut ja johon komissio oli perustanut päätöksensä, asiakysymystä käsitellyt tuomioistuin olisi ylittänyt riita-asian rajat, sellaisina kuin ne määräytyivät kantajien esittämien kanneperusteiden perusteella, sillä kantajien väitteet toimen lainvastaisuudesta perustuivat yksinomaan 2 artiklan 1 kohdan ensimmäiseen virkkeeseen.

Jos hyväksyttäisiin (mitä en kuitenkaan tee), että 2 artiklan 1 kohdan toisella virkkeellä täsmennetään ensimmäistä virkettä ja että sillä ei siis ole itsenäistä normatiivista sisältöä, olisi kuitenkin katsottava, että jos 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä ei voida soveltaa yhteistoimintajärjestelyyn, myöskään toista virkettä ei voida soveltaa.

Kolmas valitusperuste, jonka mukaan EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa on rikottu ja sovellettu väärin

39. Kolmannessa valitusperusteessaan VBA moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiota siitä, että siinä on vakiintuneen oikeuskäytännön[21] vastaisesti jätetty katsomatta, että käyttömaksu on kilpailunrajoitus, jolla pyritään varmistamaan "osuuskunnan moitteeton toiminta ja tukemaan sen sopimusasemaa suhteessa tuottajiin", ja että sen vuoksi tuomio on EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastainen.

Vastapuolten mukaan VBA on tässä väitteessä tulkinnut väärin yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka koskee kilpailusääntöjen soveltamista osuuskuntien perustamissopimuksiin. Näiden asianosaisten mielestä yhteisöjen tuomioistuin on nimittäin tarkoittanut ainoastaan sellaisia sääntöjä, jotka — toisin kuin nyt kyseessä olevat säännöt — eivät koske osuuskuntaan kuulumattomien yritysten subjektiivista asemaa. Vastapuolten mukaan on joka tapauksessa todettava, että komissio on riidanalaisessa päätöksessä pitänyt 85 artiklan mukaisen kiellon soveltamista selviönä. On kuitenkin todettava, että myöskään tämä tuomion lainvastaisuutta koskeva väite ei koske riidanalaisen toimen laillisuusvalvontaa.

40. Voin täysin yhtyä Florimexin huomautuksiin. Valittajana oleva osuuskunta on

21 — Ks. erityisesti asia C-250/92, DLG, tuomio 15.12.1994 (Kok. 1994, s. I-5641, 34 ja 35 kohta).

varsinaisesti lähtenyt siitä olettamasta, että 85 artiklan 1 kohtaa ei voida soveltaa tähän tapaukseen, koska yhteistoimintajärjestely ei rajoita kilpailua. Tämä olettama on kuitenkin virheellinen, sillä toisin kuin valituksessa väitetään, komissio ei ole päätöksessä sulkenut pois EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan sovellettavuutta VBA:n sääntöihin suinkaan sillä perusteella, että sääntöjen sisältämät kilpailunrajoitukset olivat tarpeellisia osuuskunnan olemassaolon jatkumisen turvaamiseksi ja että VBA:n osuustoiminnallisella muodolla ei todellisuudessa ollut vaikutusta vapaaseen kilpailuun kyseisellä alalla. On päinvastoin todettava, että komissio on pitänyt lähtökohtana vuoden 1988 päätökseen sisältynyttä olettamaa, jonka mukaan "VBA:n tiloissa toimivat ostajat muodostavat niin merkittävän ryhmän, että niiden kanssa sovitut kilpailunrajoitukset kuuluvat sen vuoksi perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa yhteistoimintajärjestelyjen osalta määrätyn kiellon soveltamisalaan", ja katsonut, että riidanalaisen päätöksen kohteena olevat sopimukset ovat samalla tavoin taloudellisesti yhtä merkittäviä, joten ne kuuluvat kilpailua rajoittavia yhteistoimintajärjestelyjä koskevan kiellon soveltamisalaan (6 artiklan mukaisen kirjeen 1 kohta). Tämän jälkeen komissio on keskittynyt tarkastelemaan sitä, voidaanko 2 artiklan mukaista oikeuttamisperustetta soveltaa tässä tapauksessa. Komissio on arvioinut VBA:n sääntöjä nimenomaan ottaen huomioon VBA:han kuuluvien yritysten toiminnan tarkoituksen ja katsonut, että säännöt ovat kilpailua rajoittava yhteistoimintajärjestely (6 artiklan mukaisen kirjeen 2 kohta).

Koska riidanalainen päätös perustuu nimenomaan siihen olettamaan, että yhteistoimintajärjestely on kilpailusääntöjen vastainen, ja koska Florimex ei ole riitauttanut päätöstä tältä osin (eli se ei ole riitauttanut sitä, että yhteistoimintajärjestely kuuluu EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa määrätyn kiellon soveltamisalaan) vaan on sitä vastoin väittänyt, että oikeuttamisperustetta ei voida soveltaa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tehnyt oikeudellista virhettä, kun se on tyytynyt ottamaan huomioon komission tältä osin omaksuman (kantajille edullisen) kannan.

41. Myös tämä kumoamisperuste on näin ollen hylättävä.

Neljäs, viides, kuudes, seitsemäs ja kahdeksas valitusperuste, joiden mukaan asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä on rikottu ja sovellettu väärin

42. Neljännessä, viidennessä, kuudennessa, seitsemännessä ja kahdeksannessa valitusperusteessaan VBA väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä ja soveltanut sitä väärin arvioidessaan käyttömaksun väitettyä lainvastaisuutta koskevan kanneperusteen eri osia tuomion 146—196 kohdassa; kyseisen säännöksen mukaan perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta sellaisiin maataloutta koskeviin toimenpiteisiin, "jotka kuuluvat olennaisena osana kansallisiin markkinoihin tai jotka ovat tarpeen perustamissopimuksen 39 artiklassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi".

Tarkastelen ensiksi neljättä valitusperustetta, johon sisältyvät oikeudelliset näkökohdat poikkeavat neljässä viimeisessä valitusperusteessa esitetyistä. Sen jälkeen käsittelen viidettä, kuudetta, seitsemättä ja kahdeksatta valitusperustetta yhdessä.

— Neljäs kumoamisperuste

43. Neljännessä valitusperusteessaan VBA väittää, että 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä on rikottu ja sovellettu virheellisesti, ja se on vedonnut siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tuomion 146—153 kohdassa katsonut virheellisesti, että komission "täytyi esittää erityisen selvät perustelut", koska se oli tukeutunut 2 artiklan laajaan tulkintaan, joka poikkesi siitä, mihin alaa koskevat aikaisemmat päätökset olivat perustuneet. VBA:n mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkintavirhe johtui siitä, että käyttömaksun lainmukaisuutta arvioitaessa ei ole otettu huomioon VBA:n sääntöjen sisältöä kokonaisuutena. VBA:n mukaan käyttömaksuja olisi sitä vastoin pitänyt arvioida suhteessa kaikkiin niihin velvoitteisiin, jotka liittyvät VBA:n pääasialliseen toimintaan eli kukkaviljelytuotteiden huutokauppojen järjestämiseen.

VBA pohtii tältä osin, mitä 2 artiklan sovellettavuuteen vaikuttaa se, että sen enempää kukkaviljelyalan yhteistä markkinajärjestelyä koskevassa lainsäädännössä kuin muita yhteisiä markkinajärjestelyjä koskevissa asetuksissa ei ole viitattu kyseessä olevien tuotteiden kauppaa koskeviin sopimuksiin, vaan lainsäädäntö koskee ainoastaan tuotteiden laatua ja sääntöjä, jotka koskevat kolmansista maista peräisin olevien tuotteiden tuonnista ja viennistä annettujen säännösten noudattamisen valvontaa.

Komissio korostaa tämän valitusperusteen osalta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustanut käsityksensä kahteen virheelliseen näkökohtaan. Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on virheellisesti analysoinut VBA:n vaatimaa käyttömaksua irrallaan osuuskunnan muiden sääntöjen muodostamasta asiayhteydestä, kun taas komissio itse on ottanut huomioon osuuskunnan tekemien sopimusten ja antamien sääntöjen säätelemät suhteet kokonaisuutena. Komission mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lisäksi ollut väärässä katsoessaan, että tämänkaltaisessa päätöksessä, jonka mukaan kilpailusääntöjä ei sovelleta, on osoitettava, että yhteistoimintajärjestely edistää *kaikkien* EY:n perustamissopimuksen 39 artiklassa asetettujen tavoitteiden toteutumista.

44. Tältä osin on heti aluksi palautettava mieleen, mitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut tuomion 146—153 kohdassa.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ensinnäkin todennut, että tähän mennessä "komissio ei ole koskaan katsonut, että osuuskunnan jäsenten välinen sopimus, joka vaikuttaa henkilöiden, jotka eivät ole jäseniä, mahdollisuuteen päästä vapaasti käyttämään maataloustuottajien jakelukanavia, olisi tarpeellinen perustamissopi-

muksen 39 artiklassa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi". Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut komission katsoneen, että tämäntyyppisiä sopimuksia "ei ole mainittu yhteisen markkinajärjestelyn perustavassa asetuksessa keinona 39 artiklassa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi" ja että ne eivät voi liittyä siihen, mitä tämän alan yhteistä markkinajärjestelyä koskevassa asetuksessa on säädetty. Elävän kasviaineiston ja kukkaviljelytuotteiden yhteisen markkinajärjestelyn luomisesta annetussa asetuksessa, sen enempää kuin muillakaan aloilla toteutettuja yhteisiä markkinajärjestelyjä koskevissa perusasetuksissa, ei nimittäin säädetä, että "maatalousalan osuuskunnilla olisi mahdollisuus asettaa kolmansille tällainen maksu". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan tämä merkitsee, että "komission täytyi esittää erityisen selvät perustelut, koska sen päätös ulottuu huomattavasti pidemmälle kuin aiemmat päätökset". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa Frubo vastaan komissio 15.5.1975 annettuun tuomioon[22] ja asiassa Oude Luttikhuis ym. annettuun tuomioon[23] viitaten lisännyt, että asia on näin varsinkin tällaisessa tapauksessa, "kun asetuksen N:o 26 2 artiklaa on tulkittava suppeasti, koska se on poikkeus yleisesti sovellettavasta perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdasta". Tästä seuraa, että tämänkaltaisesta 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen nojalla tehdystä päätöksestä on ilmettävä seuraavaa: " — — kyseisellä sopimuksella saavutetaan kukin 39 artiklassa esitetyistä tavoitteista. Jos näiden toisinaan vastakkaisten tavoitteiden välillä on ristiriita, komission perusteluista on ilmettävä ainakin, miten se on voinut yhdistää nämä tavoitteet siten, että asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä voidaan soveltaa".

45. VBA itse asiassa riitauttaa yhtäältä sen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, ettei käyttömaksu liity muihin osuuskunnan säännöistä johtuviin velvoitteisiin ja oikeuksiin, ja toisaalta sen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsityksen mukaan se, ettei yhteistä markkinajärjestelyä koskevissa perusasetuksissa ole nimenomaisesti säädetty mahdollisuudesta ottaa käyttöön käyttömaksua, pääsääntöisesti estää asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaisen oikeuttamisperusteen soveltamisen.

46. Kumpikaan näistä väitteistä ei ole perusteltu.

Ensimmäisestä väitteestä on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ollut oikeassa katsoessaan, että käyttömaksu ei vaikuta pelkästään osuuskunnan jäsenten keskinäisiin suhteisiin, vaan se koskee pikemminkin osuuskuntaan kuulumattomia yrityksiä; ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lisäksi katsonut, että käyttömaksu rajoittaa kilpailua kukkaviljelytuotteiden markkinoilla Alankomaissa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tämän perusteella päätellyt, että komission olisi pitänyt tutkia osuuskunnan sääntöjen yhteensoveltuvuutta yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden kanssa perusteellisemmin kuin mitä se on riidanalaisessa päätöksessä tehnyt, eikä komissio olisi saanut tyytyä toteamaan yleisesti, että yhteistoimintajärjestely oli kilpailua rajoittavista vaikutuksistaan huolimatta lainmukainen, koska se oli tarpeen osuuskunnan olemassaolon varmistamiseksi.

22 — Asia 71/74, Frubo v. komissio, tuomio 15.5.1975 (Kok. 1975, s. 563).

23 — Edellä alaviitteessä 19 mainittu asia.

Väite on siis perusteeton; ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei voida katsoa olleen väärässä päätellessään, että kun otetaan huomioon käyttömaksun vaikutukset kilpailuun, sitä, ovatko VBA:n säännöt yhteensoveltuvia alaa koskevan yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden kanssa, oli tutkittava erityisen perusteellisesti. Ei voida komission tavoin katsoa, että tällainen tutkimus on täydellinen, jos huomioon on otettu käyttömaksun maksamisesta osuuskunnan jäsenille aiheutuneet hyödyt, vaan tutkimuksen on — kyseessä olevan asian erityispiirteet huomioon ottaen — välttämättä kosketta vä myös ja ennen kaikkea niitä seurauksia, joita käyttömaksusta aiheutuu osuuskuntaan kuulumattomille yrityksille.

Myös toinen väite on perusteeton. Kuten edellä on jo todettu, VBA:n tämän väitteen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että koska yhteistä markkinajärjestelyä koskevissa asetuksissa ei ole säädetty tämänkaltaisesta käyttömaksusta, komission olisi päätöstä perustellessaan pitänyt tarkastella kaikkia maksun vaatimisesta aiheutuvia vaikutuksia perustamissopimuksen 39 artiklassa asetettujen yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden valossa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kanta on mielestäni aivan oikea; on nimittäin todettava, että jos lainsäätäjä ei ole nimenomaisesti säätänyt siitä, että osuuskunnan laitoksia käyttävät yritykset voidaan velvoittaa maksamaan käyttömaksu, komissio voi pitää tällaista maksua yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden kanssa yhteensoveltuvana vain, jos sen mahdolliset kilpailua rajoittavat vaikutukset kaikesta huolimatta edistävät kyseisen alan yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden saavuttamista. Nyt esillä olevassa tapauksessa tätä seikkaa ei kuitenkaan ole näytetty toteen eikä edes otettu huomioon millään tavalla.

Perusteltuna ei voida pitää myöskään komission väitettä, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä artiklaa väärin katsoessaan, että komission olisi tämän säännöksen mukaista päätöstä tehdessään pitänyt selvittää, "miten — — sopimuksella saavutetaan kukin 39 artiklassa esitetyistä tavoitteista". On vastoin komission käsitystä todettava, että tämä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamus (jota samassa valituksenalaisen tuomion 153 kohdassa mainittu yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö kaiken lisäksi tukee) ei ole ehdoton, vaan sitä tulkittaessa on otettava huomioon, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lisäksi todennut, että "jos näiden toisinaan vastakkaisten tavoitteiden välillä on ristiriita, komission perusteluista on ilmettävä ainakin, miten se on voinut yhdistää nämä tavoitteet siten, että asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä voidaan soveltaa". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan 2 artiklan rakenteen perusteella on katsottava, että useat tavoitteet voivat olla jonkin yhteisen markkinajärjestelyn tai tietyn yhteistoimintajärjestelyn kannalta katsottuna keskenään ristiriitaisia ja että tämä ristiriita on tarpeen vaatiessa ratkaistava asettamalla jotkin tavoitteet etusijalle toisiin tavoitteisiin nähden.

47. Tästä seuraa, että myös tätä kumoamisperustetta on pidettävä perusteettomana.

— Viides, kuudes, seitsemäs ja kahdeksas kumoamisperuste

48. Viimeisissä neljässä kumoamisperusteessaan VBA riitauttaa tuomion 155—198 kohdassa olevan tosiseikkoja koskevan esityksen ja luonnehdinnan lainmukaisuuden; näissä kohdissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut niitä tärkeimpiä perusteluja, joihin komissio on tukeutunut osoittaakseen, että käyttömaksuun on perusteltua soveltaa asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä virkettä. Nämä perusteet koskevat pääasiallisesti "tarve[tta] varmistaa VBA:n olemassaolon jatkuminen; [sitä], että käyttömaksun asettamiselle on olemassa vastine; ja käyttömaksun ja huutokaupan pohjahinnan sama[a] vaikutus[ta]" (tuomion 154 kohta). Näissä kohdissa on lisäksi tutkittu Florimexin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostamassaan kanteessa esittämää väitettä, jonka mukaan VBA:n laitoksiin pääseviä eri tavarantoimittajia kohdellaan eri tavalla.

Käyttömaksun lainmukaisuutta arvioidessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lähtenyt siitä, että "vaikka VBA:n järjestelmää — — voitaisiin ylläpitää ainoastaan käyttömaksun avulla, tästä ei seuraa automaattisesti, että käyttömaksu tai huutokauppajärjestelmä, jossa tällainen maksu on tarpeen, täyttäisivät kaikki perustamissopimuksen 39 artiklassa asetetut edellytykset yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lisännyt, että maksu, jonka maatalousalan osuuskunta perii siihen kuulumattomien tuottajien toimituksista itsenäisille ostajille, yleensä nostaa tällaisten liiketoimien hintoja, joten se "on ainakin merkittävä rajoitus muiden maataloustuottajien vapaudelle myydä kyseisiä jakelukanavia käyttäen", ja että "tämä rajoitus on tässä asiassa sitäkin merkittävämpi, kun VBA:n tiloissa toimivien tukkumyyjien joukossa [ovat] kaikkein suurimm[at] alankomaalais[et] viej[ät], joilla on ensisijainen merkitys kukkaviljelytuotteiden kaupassa yhteisössä (vuoden 1988 päätöksen 131 ja 132 kohta)". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tämän perusteella päätellyt, että "vaikka VBA:n järjestelmä on tarpeen joidenkin perustamissopimuksen 39 artiklassa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi, käyttömaksu saattaa — — olla vastoin näitä tavoitteita erityisesti, koska sillä estetään sellaisten tuottajien henkeä kohti laskettujen tulojen lisääminen, jotka eivät ole VBA:n jäseniä (39 artiklan 1 kohdan b alakohta), koska sillä estetään se, että nämä muut tuottajat saavat tarvikkeita (39 artiklan 1 kohdan d alakohta), ja koska sillä estetään kuluttajien kannalta suotuisa hintakehitys (39 artiklan 1 kohdan e alakohta)" (tuomion 155—169 kohta).

Komissio on päätöksessään katsonut, että käyttömaksu on vastike VBA:n ulkopuolisille tavarantoimittajille suorittamista palveluista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tältä osin todennut, että jos "käyttömaksu ei ole perusteltu tällaisen todellisen vastineen takia tai jos sen määrä ylittää annetun vastineen arvon, sen seuraukset ovat epäedulliset joillekin maataloustuottajille ja vastaavasti edulliset VBA:n nykyisille jäsenille, ja se on peitelty kilpailunrajoitus, jolla ei ole riittävää objektiivista perustetta". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tiedossaan olevien seikkojen perusteella päätellyt, että tässä tapauksessa "ulkopuoliset tavarantoimittajat, joilta käyttömaksua peri-

tään, eivät käytä monia VBA:n tarjoamia palveluja kuten huutokauppaa, tuotevalvontaa, pakkaamista, purkamista, lajittelua, tilitystoimintoja ja saamisten perimistä" ja että "ulkopuolisten mahdollisuus fyysisesti käyttää VBA:n tarpeistoja on rajoitettu siihen, että ne voivat käyttää tilojen kulkuväyliä tehdäkseen toimituksia tukkumyyjien liiketiloihin". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan tästä seuraa, että "kysynnän ja tarjonnan keskittyminen VBA:n tiloihin [mikä ilmenee riidanalaisesta päätöksestä] on siis ainoa [todellinen] etu, jonka on mainittu olevan perityn käyttömaksun vastine". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa kuitenkin vielä, että tätä taloudellista etua "kuvataan riidanalaisessa päätöksessä ainoastaan hyvin yleisin sanakääntein täsmentämättä, miten tämän edun arvo ja sitä vastaavan käyttömaksun määrä voitaisiin konkreettisesti laskea ja ilmoittaa numeerisesti ottaen tarvittaessa huomioon täsmälliset taloudelliset tiedot, jotka koskevat esimerkiksi VBA:n tuloja, marginaaleja ja kuluja ja sen tekemiä investointeja ja niistä mahdollisesti ulkopuolisille aiheutuvia suurtuotannon etuja, sekä se, miten tiloissa toimivien ostajien maksamat vuokrat jo heijastavat mainittua taloudellista etua". Tästä seuraa, että "ainoa riidanalaisessa päätöksessä mainittu perustelu, joka koskee käyttömaksun määrää, on se, että huutokaupassa myyvät tavarantoimittajat ja sellaiset ulkopuoliset tavarantoimittajat, jotka eivät turvaudu huutokauppaan, maksavat suunnilleen samansuuruista maksua" (tuomion 170—183 kohta).

Komissio on perustellut riidanalaista päätöstä vielä sillä, että käyttömaksulla on vastaava vaikutus kuin maataloustuotteiden vähimmäishinnan vahvistamisella. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan tässä perustelussa oletetaan, "että maatalousalan osuuskunnan, jonka toiminta perustuu huutokauppoihin, pohjahintojen suoja on tärkeämpi kuin sellaisten muiden maataloustuottajien, jotka eivät ole osuuskunnan jäseniä, intressi myydä tuotteitaan vapaasti itsenäisille jälleenmyyjille". Koska tuotteiden hinnat yleensä vahvistetaan maatalousalan yhteisiä markkinajärjestelyjä koskevissa säännöksissä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan on oletettava, että "jos yhteisessä markkinajärjestelyssä ei ole mitään erityissäännöksiä, kuten tilanne on tässä asiassa, — — alalla tavoiteltuna hintojen muodostumismekanismina on vapaa kilpailu ilman että tähän mekanismiin vaikutettaisiin yksityisillä sopimuksilla, joilla ryhmittymät asettavat maksun muiden maataloustuottajien ja itsenäisten jälleenmyyjien välisille liiketoimille". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan tästä seuraa, että päätöstä ei ole myöskään tältä osin perusteltu riittävästi (tuomion 184—187 kohta).

Siitä, että eri tavarantoimittajia kohdellaan väitteiden mukaan eri tavalla, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että kauppasopimuksia tehneisiin tavarantoimittajiin sovellettavan maksujärjestelmän, jossa maksu on 3 prosenttia tavaroiden hinnasta, ja käyttömaksujärjestelmän, jossa maksu on yleensä korkeampi, välinen ero on komission mukaan perusteltu ja siten lainmukainen. Vastaajana ollut toimielin on todennut tältä osin, että "VBA:n kanssa kauppasopimuksia tehneet jälleenmyyjät vastaavat myös näistä hankintavelvoitteista". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuitenkin todennut seuraavaa: " — — kauppasopi-

muksissa, joista on lähetetty jäljennökset — — , ei kuitenkaan määrätä erityisistä toimitusvelvoitteista. Eri kauppasopimuksissa annetaan kauppiaalle oikeus myydä ja tehdä toimituksia VBA:n tiloihin, mutta tätä koskevia konkreettisia velvoitteita ei aseteta. Väliintulijan edustajan suullisessa käsittelyssä esittämän selvityksen mukaan velvoite tarkoittaa sitä, että jos kauppasopimuksen tehnyt henkilö ei myy sopimuksen kohteena olevia tuotteita VBA:n haluamalla tavalla, vuodeksi tehtyä sopimusta ei yksinkertaisesti enää uusita." Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan tämä merkitsee, että "sellaisten erityisten ja täsmällisten velvoitteiden olemassaoloa, joilla voitaisiin perustella tietyille ulkopuolisille tavarantoimittajille myönnetyn 3 prosentin järjestelmän ja muiden ulkopuolisten tavarantoimittajien maksaman käyttömaksun määrien ero, ei ole perusteltu oikeudellisesti riittävällä tavalla" (tuomion 191—196 kohta).

49. *Viidennessä valitusperusteessaan* VBA väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt virheen katsoessaan, että käyttömaksu vaikeuttaa pääsyä kukkaviljelytuotteiden markkinoille Alankomaissa. VBA:n mukaan käyttömaksu koskee ainoastaan VBA:n tiloissa toimivien yritysten tietyntyyppistä tavaranhankintaa, tarkemmin sanottuna hankintoja ulkopuolisilta tavarantoimittajilta, jotka toimittavat tuotteensa suoraan näille yrityksille. Toiseksi VBA toteaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perusteettomasti katsonut, että käyttömaksu vaikuttaa kuluttajille myytävien tuotteiden hintatasoon, sillä VBA:n mukaan maksu peritään ainoastaan tavaroita toimittavilta kauppiailta. Kolmanneksi VBA toteaa, ettei se, että alan suurimmat alankomaalaiset yrityksen kuuluvat VBA:han, vielä osoita, että käyttömaksu merkitsee markkinoiden sulkemista ja auttaa näitä yrityksiä vahvistamaan asemaansa näillä markkinoilla.

Kuudennessa valitusperusteessaan VBA väittää, ettei voida ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tavoin katsoa, että käyttömaksu ei ole vastikkeena oikeassa suhteessa VBA:n tarjoamiin suorituksiin ja palveluihin; VBA:n mukaan käyttömaksu on vastike VBA:n tarjoamista useista ja monentyyppisistä palveluista, joihin sisältyy muutakin kuin pelkkää tilojen ja osuuskunnan alueella olevien kulkuväylien käyttöä, toisin kuin riidanalaisessa tuomiossa väitetään. VBA toteaa lisäksi, että se on vahvistanut käyttömaksun määrän yhteisymmärryksessä komission kanssa ja tämän alan konsulttitoimiston tekemän tutkimuksen perusteella. VBA:n mukaan käyttömaksun määrän laskemisessa on käytetty yleisiä arviointiperusteita juuri siitä syystä, että on vaikea vahvistaa tarkalleen oikeaa vastiketta kaikista palveluista.

Seitsemännessä valitusperusteessa valittaja kiistää varsinaisesti sen, että käyttömaksun voitaisiin katsoa vastaavan yhteisissä markkinajärjestelyissä vahvistettuja vähimmäishintoja. VBA muistuttaa tältä osin, että käyttömaksu koskee ainoastaan tuotteiden myyntiä VBA:n tiloissa toimiville jälleenmyyjille ja että eri tuotteiden hinnat vahvistetaan yleensä täysin vapaasti osuuskunnan järjestämissä huutokaupoissa.

Tuomion lainvastaisuutta koskevassa *viimeisessä valitusperusteessaan* VBA väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ollut väärässä katsoessaan, että suoraan hankintaan turvautuvia tavarantoimittajia ja osuuskunnan kanssa kauppasopimuksia tehneitä tavarantoimittajia kohdellaan eri tavalla, sillä VBA:n mukaan maksut ovat vastike erisisältöisistä palveluista ja suorituksista, toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut.

50. Mielestäni nämä tuomion lainvastaisuutta koskevat valitusperusteet, lukuun ottamatta seitsemättä valitusperustetta siinä esiin tuodun asiakysymyksen osalta, voidaan tiivistää yhdeksi väitteeksi, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on esittänyt tosiseikat virheellisesti siltä osin kuin on kysymys a) käyttömaksun vaikutuksista ulkopuolisiin yrityksiin ja kuluttajille myytävien tuotteiden hintoihin (viides valitusperuste), b) osuuskunnan todella tarjoamien palvelujen ja ulkopuolisilta tavarantoimittajilta perityn käyttömaksun määrän välistä epäsuhtaa (kuudes valitusperuste) ja c) VBA:n eri tavarantoimittajien erilaista kohtelua (kahdeksas valitusperuste).

51. Seitsemännessä valitusperusteessaan valittaja pääasiallisesti väittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehneen virheen luonnehtiessaan käyttömaksua vähimmäismarkkinahinnaksi. Tähän väitteeseen sisältyy oikeudellinen näkökohta, jota on tarkasteltava aineellisesti, koska se koskee muun muassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointia sen osalta, onko sopimuksella vahvistettu maataloustuotteiden vähimmäishinta lainvastainen. Totean tältä osin vain, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ollut oikeassa katsoessaan, että koska maataloustuotteiden hintoja ei ole vahvistettu yhteisen markkinajärjestelyn yhteydessä, yritysten keskenään tekemiä sopimuksia tuotteiden hinnoista ei voida pitää lainmukaisina. Tämä käsitys saa tukea siitä, että yhteistoimintajärjestelyt on nimenomaisesti suljettu asetuksen N:o 26 2 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen mukaisen maataloutta koskevan oikeuttamisperusteen soveltamisalan ulkopuolelle. Tästä seuraa, että kyseinen väite on tältä osin perusteeton. Muilta osin tässä väitteessä, samoin kuin kolmessa muussa tämän otsikon alla esitetyssä väitteessä, riitautetaan se, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on esittänyt tosiseikat, koska väite koskee varsinaisesti maksun todellista vaikutusta tuotteen loppuhintaan.

52. On kuitenkin kiistatonta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta voidaan valittaa ainoastaan oikeudellisilla perusteilla, ja yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan asiakysymystä käsitelleen tuomioistuimen tosiseikkojen osalta suorittamaa arviointia ei voida tutkia uudelleen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on nimittäin ainoa, joka "on toimivaltainen — — määrittämään ratkaisun perustaksi asetettavan tosiseikaston, lukuun ottamatta sellaisia tapauksia, joissa määritetyn tosiseikaston paikkansapitämättömyys käy ilmi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta". Tämä merkitsee, että "kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on määrittänyt asian tosiseikaston tai arvioinut sitä, yhteisöjen tuomioistuin on perustamissopimuksen 168 a artiklan nojalla toimivaltainen pelkästään harjoittamaan tämän tosiseikaston oikeudelliseen luonnehdintaan ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen sen pohjalta tekemiin oikeudellisiin päätelmiin kohdistuvaa valvontaa".[24] Tämän

24 — Ks. mm. edellä alaviitteessä 18 mainittu asia Deere v. komissio, tuomion 18 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

vuoksi on katsottava, että viidettä, kuudetta ja kahdeksatta sekä osittain myös seitsemättä valitusperustetta, jotka kaikki koskevat tosiseikkojen esittämistä, ei voida tutkia.

53. Kaiken edellä esitetyn perusteella katson siis, että myös viimeiset neljä valitusperustetta ovat perusteettomia.

Oikeudenkäyntikulut

54. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota sovelletaan 118 artiklan nojalla muutoksenhakumenettelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska Florimex ja VGB ovat tässä tapauksessa nimenomaisesti vaatineet oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin velvoittaa valittajan korvaamaan näiden kahden yrityksen oikeudenkäyntikulut. Lisäksi ehdotan, että komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan työjärjestyksen 69 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Ratkaisuehdotus

55. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

1) hylkää valituksen ja

2) velvoittaa valittajan korvaamaan Florimexille ja Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijproductenille tässä oikeusasteessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.